

CDU verliest omdat ze al vóór de verkiezingen lak heeft aan de kiezer

Door [Paul Hekkens](#) - 15 september 2021
Geplaatst in [Duitsland](#) - [Verkiezingen](#)

Bij de laatste Europese verkiezingen schoven de christendemocraten CSU'er Manfred Weber als 'Spitzenkandidat' naar voren. Omdat de CSU als meer nationalistisch geldt dan de CDU hoopte men zo kiezers af te snoepen van EU-kritische partijen als AfD en Rassemblement National.

Na de verkiezingen werd Weber doodleuk aan de kant geschoven voor Ursula von der Leyen. Hieruit spreekt *dédain* voor de kiezer. Men belooft het ene en levert het andere.

Nu was het CDU zo arrogant om te denken dat zo'n wisseltruc ook voorafgaand aan de Duitse verkiezingen van deze maand mogelijk is.

CDU'er en minister-president van Noordrijn-Westfalen Armin Laschet en CSU'er en minister-president van Beieren Markus Söder waren tot voor een maand allebei nog in de race om lijsttrekker te worden van de combinatie CDU/CSU.

CDU en CSU

CDU en CSU zijn zusterpartijen, waarbij de CSU als het kleine zusje geldt. In Beieren kan alleen op de CSU gekozen worden, terwijl in alle andere bondsstaten enkel de CDU op het stembiljet prijkt. CDU en CSU beconcurreren elkaar dus niet om de kiezersgunst.

Om te bepalen wie op nationaal niveau de meeste stemmen werft voor het bondskanselierschap

CDU verliest omdat ze al vóór de verkiezingen lak heeft aan de kiezer

worden de stemmen van CDU en CSU echter bij elkaar opgeteld. Omdat de combinatie CDU/CSU vier keer achter elkaar de verkiezingen won, kon Angela Merkel afgelopen 16 jaar optreden als bondskanselier.

Merkel beweegt van rechts naar links

Het kanselierschap van Merkel wordt vaak getypeerd als een beweging van rechts naar links. Merkel heeft de SPD de wind uit de zeilen weten te halen door in de loop van de tijd verschillende van haar standpunten over te nemen. Consequentie was dat zo ter rechterzijde ruimte ontstond. Die ruimte is ingenomen door de AfD (Alternative für Deutschland).

Transfers

De eerste jaren van haar kanselierschap gold Merkel als een baken van conservatisme. Zo verwierf ze de geloofwaardigheid waarmee ze ook wel eens een beetje naar links kon buigen. Dat werd dan geïnterpreteerd als gematigd en compromisbereid.

Ze is pas echt gaan schuiven ten tijde van de financiële crisis toen Griekenland in financiële problemen verkeerde. Aanvankelijk gold ze nog als halsstarrig. Ze werd toen door Griekse demonstranten met een Hitlersnor afgebeeld. Wellicht heeft dat haar doen kantelen.

De verleende hulp aan Griekenland bleek bij herhaling onvoldoende. De andere Eurolanden moesten daarom steeds grotere bedragen ophoesten. Terwijl eerst het devies 'No bail out!' was, werden uiteindelijk noodleningen verleend onder dermate zachte condities dat je nauwelijks nog van terugbetaling kunt spreken.

Ook werden toen de eerste Europese fondsen opgezet, waardoor de EU steeds meer tot een transferunie werd. Als voorbeeld werd België genomen met de transfers van het rijke Vlaanderen naar het armere Wallonië en Brussel. Het Vlaamse verzet daartegen werd als politiek incorrect weggezet. Wie vóór transfers is, staat zagezegd aan de goede kant van de geschiedenis.

Kernenergie

Een tweede punt waarbij Merkel duidelijk is opgeschoven is de uitstap uit de kernenergie na de kernramp in Fukushima. Dat de anders zo bedachtzame en gematigde Merkel zo sterk reageerde is bevreemdend want bij die ramp zijn nauwelijks doden gevallen. Pas na zeven jaar is de eerste officiële stralingsdode geregistreerd.

Inmiddels zit Duitsland met de gebakken peren. Omdat de kernenergie is afgebouwd kan men nog steeds niet zonder bruinkoolcentrales die milieuverwoestend zijn en ook nog bijzonder veel CO₂ uitstoten.

Hoewel Duitsland enorm heeft geïnvesteerd in hernieuwbare energie, ligt de koolstofintensiteit van de

CDU verliest omdat ze al vóór de verkiezingen lak heeft aan de kiezer

Duits energiesector 10 keer hoger dan die van de Fransen, waar al in de jaren '70 grootschalig is ingezet op kernenergie.

Wilkommenskultur

Een derde keer dat Merkel haar beleid drastisch wijzigde, was toen ze Syriërs in Duitsland welkom ging heten, waardoor een enorme stroom asielzoekers op gang kwam die via Griekenland en Italië de EU binnenstroomde. Merkel probeerde toen ook het EU-beleid naar haar hand te zetten. Dat lukte niet omdat onder meer Hongarije en Polen daar bezwaar tegen maakten.

Duitsland heeft toen veel asielzoekers van een status voorzien. Met name in de voormalige DDR is die toestroom slecht verteerd. Sindsdien heeft in Duitsland de AfD vaste grond onder de voeten gekregen. Binnen de christendemocratie heeft dat ertoe geleid dat de meer nationalistische koers van de CSU aan populariteit heeft gewonnen ten koste van de internationalistische koers van de CDU onder Merkel.

Laschet of Söder?

Lange tijd was het de vraag wie voor de CDU/CSU als kandidaat voor het bondskanselierschap de verkiezingen zou ingaan: CDU'er Armin Laschet of CSU'er Markus Söder. Peilingen lieten zien dat Söder populairder was dan Laschet. Binnen de lagere echelons bij de CDU won Söder het van Laschet. Ook was de Beierse Söder favoriet in de voormalige DDR.

Toch besloot de partijtop van de CDU Laschet kandidaat te stellen. Ze zag daar geen risico in, omdat de SPD toch heel laag scoorde in de peilingen.

Plagiaat

Kort nadat Laschet naar voren was geschoven, werden echter de Groenen onverwacht de grootste partij, waardoor Annalena Baerbock bondskanselier dreigde te worden. Gewaardeerd werd vooral het ridderlijke gebaar waarmee co-partijvoorzitter Robert Habeck aan Baerbock het lijsttrekkerschap gunde.

Omdat Baerbocks cv opgepimpt bleek en haar boek vol plagiaat stond, verloor ze haar voorsprong in de peilingen weer snel, en kwam Laschet toch weer boven drijven. Niks aan het handje dus. Blijkbaar kon CDU/CSU toch volstaan met een kandidaat die slecht valt bij de kiezer.

Totdat SPD-kandidaat Olaf Scholz aan een serieuze comeback begon. Scholz is minister van financiën en vicekanselier onder Merkel en wordt gerekend tot de rechtervleugel van de SPD. Hij straalt vooral bedachtzaamheid uit. In die zin lijkt hij meer op Merkel dan de altijd emotionele Laschet, en wordt hij wellicht ook meer gezien als haar opvolger.

Dat hij altijd rustig en bedachtzaam reageert maakt ook dat hij zich tijdens de verkiezingscampagne

CDU verliest omdat ze al vóór de verkiezingen lak heeft aan de kiezer

niet sterk hoeft te profileren. Juist als hij zich niet profileert denkt de kiezer: typisch Scholz. Hij hoeft er alleen maar op te letten geen fout te maken.

Politici zijn communicerende vaten: waar de een verliest, daar wint de ander als vanzelf. Met Söder had Scholz waarschijnlijk geen schijn van kans gehad. Behalve dat Söder gedecideerd overkomt, weet hij zijn boodschap altijd op milde toon te brengen. Was Söder lijsttrekker geworden dan was de SPD waarschijnlijk klein gebleven.

Als CDU/CSU de verkiezingen niet wint dan komt dat omdat ze dacht de kiezer al voortijdig te kunnen negeren.

Linkse meerderheid dreigt

Je zou denken dat de strijd tussen CDU/CSU en SPD vooral een strijd is om het ambt van bondskanselier maar dat de huidige coalitie blijft voortbestaan. In dat geval kan ik me er wel wat bij voorstellen dat men liever Scholz dan Laschet kiest. Voortzetting van de huidige coalitie lijkt te passen bij het bedachtzame, weinig revolutionaire imago van Scholz.

Toen CDU/CSU begon te waarschuwen dat Scholz wel eens over links zou kunnen gaan regeren, samen met Die Grüne en Die Linke, kwam dat niet erg geloofwaardig over. Maar nadat hij was gestegen in de peilingen heeft Scholz laten weten dat CDU/CSU komende periode in de oppositie thuishoort. Die stellingname lijkt mij een strategische fout, de fout die hij moest zien te vermijden.

Zonder CDU/CSU resten de SPD nog slechts twee coalitiemogelijkheden. De SPD is dan sowieso uitgeleverd aan Die Grüne. Scholz afficheert zichzelf al als *'Klimakanzeler'*.

Omdat de AfD door zowel SPD als Die Grüne wordt uitgesloten, bestaat de keuze voor een derde partij slechts uit FDP en Die Linke. Daarbij dient men te bedenken dat een coalitie met de FDP allesbehalve gemakkelijk ligt, omdat de FDP zich uitdrukkelijk profileert als rechts en ook kritisch is ten aanzien van vergaand klimaatbeleid.

Blijft over een coalitie van SPD, Die Grüne en Die linke, een links meerderheidskabinet dus. En dat is precies de coalitie waarvoor Laschet, en sinds kort ook Merkel, uitdrukkelijk waarschuwt. Wellicht kookt er in Scholz meer revolutionair bloed, dan je op basis van zijn bedaarde voorkomen zou verwachten: een wolf in schapkleren zagezegd.

De kiezer wikt, maar Merkel beschikt

Door CDU/CSU naar de oppositiebanken te verwijzen, heeft de ogenschijnlijk bescheiden Scholz zijn hand misschien overspeeld. Afhankelijk van hoe snel de Duitse kiezer reageert, kan het uitsluiten van CDU/CSU door Scholz tot gevolg hebben dat de verkiezingskaarten wederom worden geschud, en dat dan alsnog CDU/CSU wint.

CDU verliest omdat ze al vóór de verkiezingen lak heeft aan de kiezer

Laschet wordt dan bondskanselier, niet omdat de kiezers vertrouwen stellen in zijn leiderschap, ook niet omdat zijn politieke koers overtuigt, maar omdat de andere opties nog afschrikwekkender zijn.

Qua type leiderschap en ook qua politieke koers had Söder als lijsttrekker voor CDU/CSU meer voor de hand gelegen. Die optie is door Merkel en consorten echter getorpedeerd. De kiezer moge kiezen, maar Merkel bepaalt waaruit gekozen kan worden.